

Kolay anlaşılır, uygulamalı

Zekatin Özeti

Zenginlerin mallarında
fakirlerin belirli bir hakları vardır.

Mustafa AKGÜL

İstanbul Merkez Vaizi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٤١٨

ISBN: 978-605-67386-0-9

Yazan
Mustafa AKGÜL

Editör
Mustafa Halil AYDIN

Yapım
MÜSİAD Kurumsal İlişkiler ve İletişim Birimi

NİSAN 2023

MÜSİAD Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
Ataköy 7-8-9-10 Mah. E5 Yanyol Cad.
No.4 Çobançeşme, Bakırköy / İSTANBUL
T: +90 212 395 00 00 - 444 0 893 F: +90 212 395 00 01
www.musiad.org.tr

Copyright © Tüm Hakları Saklıdır.
MÜSİAD'dan izni almalı veya MÜSİAD kaynak gösterilmek suretiyle telif mevzuatı çerçevesinde alıntı yapılabilir.
Kitapdaki yazıların içeriğinden yazarı sorumludur.

Kolay anlaşılır, uygulamalı

Zekatin Özeti

Zenginlerin mallarında
fakirlerin belirli bir hakları vardır.

Mustafa AKGÜL

İstanbul, NİSAN 2023

İçindekiler

Önsöz	5
İnsanlar ve Mallar	7
Zekatla İlgili Âyet ve Hadisler	10
Zengin Fakir Dengesi	13
Ya Verilmezse Ne Olur?	15
İslamın Köprüsü Zekat	17
A - Veren (Zengin)	20
Zengin Olmak Şart Ama Zengin Kim?	21
B - Mal	22
Hangi Mallardan Zekat Gerekmez	23
Toprak Ürünlerinde Zekat	27
Neden Kameri Yıl? Bu Konuda Akla Gelebilecek Sorular	28
Zekat Ramazan İbâdeti mi?	30
Zekat Günü	33
Muhtelif Hükümler	37
Hayvanların Zekatı	40
Koyun-Keçi Gibi Küçükbaş Hayvanlarda	40
Büyükbaş Hayvanlarda	40
Develerde	40
C - Alan (Fakir)	44
Akrabalık Açısından Kimlere Zekat Verilir Kimlere Verilmez	48
Bir Fakire Ne Kadar Zekat Verilebilir?	52
Zekatın İki Şartı	54
1 - Niyet	54
2 - Temlik	56
Sadakayı Fıtır Nedir?	57
Kaynaklar	60

Sunuş

Lügatte “artma, arıtma, övgü ve bereket” anlamlarına gelen zekat; esasen Kur’an-ı Kerim’de belirtilmiş sınıflara sarfedilmek üzere dinen zengin sayılan Müslümanların malından alınan belli bir payı ifade etmektedir.

Zekat aynı zamanda bireyde ve toplumda dinî, ahlaki bağları güçlendirmek, sosyal yapıyı kuvvetlendirmek, ekonomik hayata canlılık katmak gibi meziyetleri vardır. Kardeşlik duygusunu besler. İhtiyacı olanının onurunun korunmasını sağlarken, sermayeyi de âtıl kalmaktan kurtarır.

Bu bağlamda MÜSİAD Akademi olarak İstanbul Başvaizi Mustafa Akgül Hoca’nın “Zekatin Özeti” isimli çalışmasını yayınlıyoruz. Sade bir dille kaleme alınmış bu eserle zekat konusunda soruları olan kimselerin müracaat edebileceği bir yayın yapmış olmayı amaçlıyoruz. Bundan ötürü de başta kitabın yazarı Mustafa Akgül Hocamıza şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca bu çalışmanın hazırlanmasında emek veren Genel Sekreterliğimiz çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Dr. Savaş Yılmaz

MÜSİAD Planlama, Eğitim ve Kültür Komisyonu Başkanı

Ön Söz

Uzun önsözlerden hoşlanmadığımı daha önceki kitapçığımda söylemiştim. Kitapçılarda namazı anlatan “namaz hocası” kitabı hem bol hem de çok çeşitli ama zekatı anlatan “Zekat Hocası” kitabı hiç yok.

Bana göre bilindiği zannedildiği halde bilinmeyen veya çabuk öğrenilip çabuk unutulmuş konulardan biri de zekattır. Bunun için el altında her an müracaata hazır öz, anlaşılır, şekil ve resimli bir **Zekat Hocası** kitapçığına ihtiyaç olduğu kanaatine vardığım için bu kitabı hazırladım. Adını da **Zekatin Özeti** koydum.

Ben 14 sene dini tahsil görmüş, 6 sene fetva makamında bulunmuş, 55 yıl kürsülerde, 1000 TV programında ekranlarda, 1000 kadar da yurt içi yurt dışı konferanslarda İslâmı anlatmaya çalışmış bir din görevlisiyim. Yazacaklarımı da öyle çok derin değil, Ömer Nasuhi Bilmen, Ali Fikri Yavuz ve İslam Ansiklopedisi, ilmihal kitaplarından alarak anlaşılır hale getirmeye çalıştım. Dipnot olarak vermem gerekenleri de hemen cümle bitişiğindeki parantezde sundum. Akademik bir eser ortaya koyma iddiasında değilim.

Selam, saygı, dua...

Mustafa AKGÜL
İstanbul Başvaizi

İnsanlar ve Mallar

Zekatın malî bir ibâdet olduğu hepimizin malumudur.

Durum böyle oluncu İslâmın “mal” telakkisine kuş bakışı bir göz atmamızda fayda vardır.

1 - Zekat, iman gereği olarak yerine getirilen ve imanı koruyan bir ibadettir. Bakara Suresinin 2. ayetinde: “Gayba inanırlar, namazı kılarlar, verdiklerimizden (Zekat, Fıtra vererek) infak ederler, verirler” buyrulurken iman namaz gibi bedeni, zekat ve infak gibi mali ibadetlerle korunabileceğine işaret edilmektedir.

2 - “Bizim verdiklerimizden” buyrulurken “Siz kendi malınızdan veriyorsunuz, bizim verdiğimizden içinden çıkartarak vereceksiniz, nimetin hakikî sahibi, mülkün hakikî sahibi biziz, verdiğimiz kırk liranın birisini verin” denilmiş oluyor.

3 - İslâm dışı ekonomik sistemlerin bir kısmı mülkiyet hakkını tamamen yasaklamış, bir kısmı tamamen serbest bırakmış, bir kısmı da toplum hayatında mümkün olmayan eşitliği öngörmüş veya tavsiye etmiştir.

İslam ise malî bir “fitne ve imtihan vesilesi” görmüş ve mala üç ayrı katından üç ayrı bakış açısı getirmiştir.

1. Katta (Şeriat) “Seninki senin, benimki benim”

2. Katta (Tarikat) “Seninki senin, benimki de senin”

3. Katta (Hakikat) “Ne seninki senin, ne benimki benim” demiş.

Halk diliyle “mal da yalan mülk de yalan, var birazda sen oyalan” derken Mevlana’nın dilinden de, “Mallar sizin değil, neyinizi bölüşemiyorsunuz. Canlar sizin değil ne diye dövüşüyorsunuz” diyerek, malın da, canın da kula Allah emaneti olarak verildiğini mümine düşenin emanetini sahibinin istediği gibi kullanmak olduğunu çok da güzel ifade etmiştir.

İBÂDET İMÂNI, İMÂN DA EBEDİYETİ KORUR

Bu küçük risâlenin bu göz ile okunmasını istirham ediyorum.

VEREN ÖĞÜNMESİN ALAN YERİNMESİN

Zekatla İlgili Âyet ve Hadisler

(Bu konuda âyet ve hadislerin sayısı çoktur. Biz bir buket ile yetinelim.)

Cenâb-ı Allah;

“Zenginlerin mallarının içinde fakirlerin bilinen (sınırlı) hakkı vardır.”

(Mearic sûresi 24 - 25) demiş.

Ayrıca vermekten korkmayın diye;

“Allah faiz gelirini imha eder, zekatı, sadakası verilen malı artırır...”

(Bakara sûresi 276) ve;

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ
فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا وَيَقُولُ
الْآخَرُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا

“Allah’ın rızasını dileyerek verdiğiniz zekata gelince,
işte onlar, malları kat kat artmış olanlardır.”
(Rûm sûresi, 39) buyurmuş. Efendimiz (s.a.v.) de;

وَمَا أَتَيْتُمْ مِنْ رَبًّا لِيَرْبُوَا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوَا عِنْدَ
اللَّهِ وَمَا أَتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُوْ لَيْتَ لَكُمْ
هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

“Sadaka (zekat) malı eksiltmez.”, “İnfak et zaptetme (yoksa)
Allah (c.c.) da senin nimetlerinin bereketini hapsedip tutar.”
(Müslim, Birr 69)

AĞACI BUDAMAK EKSİLTMEK DEĞİL ONU VERİMLİ KILMAKTIR.

Ayrıca malın artması rızkın artması manasına gelmez. Çünkü rızık tüm mallarımızın içinden yiyip içtiğimiz kullanıp istifade ettiğimiz bölümdür. Nice insanlar var ki malları arttığı halde rızıkları artmak şöyle dursun aksine eksilmiş, doktorlar onlara birçok şeyi yeme yasağı getirmiştir.

وَمَا أَتَيْتُمْ مِنْ رَبًّا لِيَرْبُوَا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا
أَتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُوْ لَيْتَ لَكُمْ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

“Allah’ın kullarından hiçbiri yok ki sabaha ulaştığı her gün iki melek inip biri ‘malını infak edenin bedelini ver, (yerini doldur)’ diye dua, diğeri de ‘imsak edenin (vermeyenin) de malını telef et’ diye beddua etmemiş olsun.” buyurdu. (Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5/190)

Bir başka açıdan büyük müjde; **“İnanıp yararlı işler işleyenlerin, namaz kılıp, zekat verenlerin Rableri katında ecirleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.”** (Bakar Sûresi, 277) olarak sunulmuştur. Şimdi tercih insanda... İsteyen versin, isteyen tutsun.

Zengin Fakir Dengesi

İslâm, zenginlere “ey zenginler, elinizdeki malların hepsi sizin değil sizler fakirleri de geçindirmeye mecbursunuz, aç insandan sorumlusunuz” demiş, Fakire de dönüp “zekat malın kiridir”, devamlı zekatla geçinmeye alışma, mecbur olduğun zaman al ama çalış sen de zekat verecek hale gel’ demiş...

İSLAM’DA ZEKAT, FITRA VE KURBANIN DIŞINDA BİR DE İNFAK VAR

İnfak: Kendi aile fertlerini zor durumda bırakmamak kaydıyla verebileceği kadar vermek demektir, üst sınırı yoktur.

Ayrıca yine Resûl-i Ekrem (s.a.v.):

أَلَيْدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ أَلَيْدِ السُّفْلِ

“Yed-i ulya, (veren el) yed-i süfla (alan elden) üstündür.”
(Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5/178) demiş.

Yukarıdaki cümle üzerine sahabeden birisi: “Ya Resûlullâh, Yanımda bir dinarım var, kime vereyim?” dedi. Efendimiz (s.a.v.): **“Onu nefesine harca”** dedi. “Başka bir dinarım daha var” dedi. Resûl-i Ekrem (s.a.v.): **“Onu da zevcene harca”** buyurdu. O Sahâbi: “Başka bir dinarım daha var” demekle Resûl-i Ekrem (s.a.v.): **“Çocuğuna harca!”** buyurdu. O Sahâbi: “Başka bir dinarım daha var” dedi. Resûl-i Ekrem (s.a.v.): **“Hizmetçine harca.”** O Sahâbi: “Başka bir dinarım var” dedi. Resûl-i Ekrem (s.a.v.): **“Artık sen basiretli insansın.”** şeklinde devam etti. (Tecrid- i Sarîh Tercümesi, 5/182-183)

Bir toplumda hem zengin hem fakir bulunacak, zengin de fakire verecek, ancak ne dünyada ne ahirette değer ölçüsü fakirlik veya zenginlik olmayacak, “üstünlük takvada” olacak.

Fakir Rabbine ve insanlara karşı vazifesini yapıyorsa Allah (c.c.) katında bunları yapmayan zenginden daha üstün olacak, zengin görevlerini yapıyorsa bunları yapmayan buyurarak insanların kazandıklarından vermek mecburiyyetinde olduklarını şaşmaz kanun olarak ortaya koymuştur.

Hem fakirle zengin arasında uçurum olmaması hem aralarında düşmanlık olmaması için zekat, fitra, kurban, infa vazgeçilmez vazifedir.

Ya Allah Bismillah

Biz bu kitabçıkta zekatı, hayatın içinden ifadelerle, örneklerle, hikmetlerine işaret ederek 40 senelik ticaretin içinde bulunmuş olmamızın verdiği tecrübeyi de ekleyerek anlatmaya çalışacağız.

Efendimiz (s.a.v.) zekata:

الزَّكَاةُ قَنْطَرَةُ الْأَسْلَامِ

Zekat, “İslamın köprüsüdür” (Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5/359) dediği için benzetmeyi de oradan hareketle yapmak istiyorum.

Bu köprünün 3 ayağı vardır;

1- ZENGİN (ZEKATİ VEREN)

2- MAL

3- FAKİR (ZEKATİ ALAN)

Bunlardaki şartlar nelerdir?

VEREN : Müslüman, Zengin, akıllı-baliğ olacak.

MAL : Helal olacak, nisab miktarı olacak, zekatı verilmesi gereken cinsten olacak, üzerinden bir yıl geçmiş olacak.

ALAN : Müslüman ve Fakir olacak.

Veren Sevinsin, Öğünmesin. Alan Yerinmesin, Çalışsın, Zekat Verecek Hale Gelsin.

Zekat verebilmek büyük bir nimettir bu nimete sahip olan sevinsin, Cenâb-ı Allah’a şükretsin ama öğünmesine gerek yok, nihayet borcunu ödüyor, malı temizleniyor ve bereketleniyor. **“Mallarının bir kısmını, kendilerini temizleyip arıtacak sadaka olarak al, onlara dua et; senin duan onlar için bir güvendir. Allah işitir ve bilir.”** (Tevbe sûresi 103) Nice zenginler, olanca kontrole rağmen vergiyi kaçırırken, nice Müslüman zengin de zekatın, memuru, müfettişi olmamasına rağmen zekatını kendisi hesaplayıp veriyor, bir çoğu hayır yapmada da yarışa giriyor. Demek ki zekat gönül vergisi şükür vesilesidir.

Zekat alan fakir de yerinmesin, utanmasın Cenâb-ı Allah’ın kendisine “HAK” olarak tayin ettiği hakkını alıyor. (Zenginlerin mallarında fakirlerin belirli bir HAKKI vardır. (Mearic sûresi, 22-25)

Ne demiştik dünya insanların anlamak mecburiyetinde oldukları gerçeklerden biri de şudur ki: Cenâb-ı Allah malı insana hep kendisi yesin diye vermez, geliri geçiminden fazla olan geliri geçimine yetmeyene verecek, diye verir. Aksi halde zengin de huzur bulamadığı gibi o malın

belki bir kısmı belki de tamamı elinden çıkar. Yangın, sel, deprem olabildiği gibi hırsızlık, terör, hastalık gibi sebeplerle de mal elden çıkar. En sonu ölümle mal elden çıkar.

Yani, gönlünle verip sevabı kazanmazsa gönülsüz olarak verirsin. Sevap da olmaz.

A - VEREN (ZENGİN)

Müslüman olacak, Müslüman olmayan ibadet etme nimetine sahip değildir, Vatandaş olmayandan vergi de istenmediği gibi...

Zengin Olmak Şart Ama Zengin Kim?

İnsanlara sorarsanız kimse kendisini zengin kabul etmiyor, sahibi olduğu malları düşünme yerine, henüz sahip olamadıklarını düşünerek “daha şunum da yok bunum da yok zengin sayılmam” diyor DİN ise zenginliğin sınırlarını kişilere bırakmamış kendisi tayin etmiş “bu sınırı aşan zengindir” demiş. O sınır nedir? Dinde o sınırı NİSAB denir ki tarifi şudur: Oturduğu ev/dairenin, otomobilin değeri ne olursa olsun hesaba katılmaz ama evi veya otomobil yoksa onlar için bir meblağ ayırıp zekat dışı tutamaz. Evinde kullandığı eşyalar da hesaplanmaz. **BUNLARIN DIŞINDA PARA, TİCARET MALI, MENKUL GAYR-I MENKUL (EV/DÜKKAN, BAĞ - BAHÇE, ÇEK SENET, HİSSE SENEDİ, ZİYNET EŞYASI) HER NEYİ VARSA TOPLANDIĞINDA 80.18 GRAM ALTIN DEĞERİNİ BULUYORSA O KİŞİ ZENGİNDİR.**

Akıllı ve buluğ çağına ermiş olacak, çocuk ve delilerin mallarından (kabul gören fetvaya göre) zekat verilmez.

Her mal zekata tabi değildir, her maldan zekat verilmez ama kişinin zengin olup olmadığı tesbit edilirken bütün malları hesaplanır. Peki zekata tâbî olmayan mallarından dolayı zengin sayılan kişi zekat vermeyeceğine göre zengin sayılmasının ne hükmü olacak?

Cevab; ZEKAT VERMEYECEK AMA ZEKAT DA ALAMAYACAK, FITRA VERMEKLE, KURBAN KESMEKLE YÜKÜMLÜ OLACAKTIR. Demek ki zenginliği iki kısma ayırmak gerekiyor:

- a) Zekat alamayacak zengin
- b) Zekat verecek zengin

B- MAL

1 - Helal yoldan kazanılmış olacak. Haram maldan veya karışık malın haram olan bölümünden zekat verilmez. Hırsızlık, gasb, rüşvet yoluyla elde edilen mallardan zekat verilmediği gibi, 100 bin lirası olanın bu parasının üzerine 10 bin lira da faiz gelmiş olsa bu faiz bölümünün zekatı gerekmez. Ama ana parasının zekatını verecektir.

Tamam verilmez de “affedildiği” için mi verilmez? Hayır o malın tamamının elden çıkarılması gerekir, sadece kırkta birinin zekat olarak verilmesiyle o mal temizlenmiş olmaz da onun için verilmez. Tahta kirli ise temizlenir, çürükse, mikropluysa atılır...

2 - Zekata tâbî malın üzerinden bir yıl geçmiş olacak. Mesela bir kişiye 50 bin TL miras kalsa, veya biriktirdiği 3-5 bin TL bir gün 80.18 gram altın değerine

ulaşsa veya zekata tâbî olmayan 2. 3. dairesini satıp paraya dönüştürse hemen o tarihi belirleyecek ve üzerinden, **KAMERİ (GÖKTEKİ AY İLE HESABLANAN) BİR YIL GEÇİNCE ZEKATINI VERECEK.**

Neden kameri yıl? Çünkü Kameri yıl, bugün uyguladığımız GÜNEŞ yılı, takvimine göre 33 yılda bir yıl fazla geçer. Başka bir ifadeyle eğer zekat Güneş takvimine göre verilecek olursa (10 Aralık, 6 Mart, 23 Haziran gibi) 33 yılda bir yıl zekat verilmemiş olur, fakir de 33 yılda bir yıl zekat alamamış olur.

Biz envanterimizi (mal varlığımızı) Aralık ayının sonunda yaptığımız sayıma göre tesbit ediyor isek, Ramazanda bir kere daha tesbit yapmak da zor oluyorsa bu kaybı önlemenin bir yolu var mıdır? Vardır, eğer zekat veren kişi mal tesbitini güneş yılına göre yapıyorsa, **VERMESİ GEREKEN ZEKATI HESAP EDER, VERECEĞİ ZEKATI %2.5'TEN DEĞİL %2.6'DAN HESAPLARSA, ÜZERİNE VERMESİ GEREKEN ZEKATIN DA KIRKDA BİRİ KADAR İLAVE EDEREK VERİRSE BU KAYIP ÖNLENMİŞ, RAMAZANDA İKİNCİ BİR TESBİTE DE GEREK KALMAMIŞ OLUR.**

ZEKAT RAMAZAN İBÂDETİ Mİ?

Zekata tâbî (nisab miktarı) malın üzerinden bir yıl geçince zekat vermek gerekiyor, diyelim ki biz Recebin 5 inde, Zilkadenin 20 sinde, Muharrem'in 18 inde nisaba sahip olmuş olsak, zekatı vermemiz için Ramazanı beklememiz gerekir mi? Beklemeden verirsek Ramazan sevabını kaçırmış olur muyuz, kazanacağımız zekat sevabımız da azalma olur mu?

Evvela kabul edelim ki ibadetlerin en efdali, en sevablısı, en makbulü hiç vakit geçirmeden yerine getirilen ibâdettir. İbâdet farz, vacib, sünnet ne olursa olsun hüküm budur.

İkinci olarak herkes kendi zengin olduğu tarihin yıl dönümünde zekatını verecek olursa hem daha çok sevab kazanıp hem de tüm sene boyunca zenginlerden fakirlere mal akışı devam etmiş olur, fakirlerin ihtiyaçları da yıl boyunca karşılanmış olur. Bugünkü uygulama ile Ramazan'da tüm zenginler zekat veriyor, fakirlerin evinde gıda paketi koyacak yer kalmıyor, üç ay sonra bu paketler bitiyor ama gelecek Ramazana kadar hiçbir zengin fakirin ihtiyacını düşünmüyor. Mevcut uygulama birkaç yönden sakıncalı. Birinciye söyledik. Diğer bir sakınca:

Fakirler iki kısımdır, yeteri kadar para kazanamayan fakirler, eline geçen parayı kısa zamanda harcıyıp çıktığı için geçinmekte güçlük çeken fakirler. Zenginlerin hepsi Ramazan'da zekat verince bazı fakirler eline geçeni hemen harcıyor, senenin diğer aylarında zor durumda kalıyor, sadece ramazanda zekat verilince fakir, ev kirası gibi, çocukların okul masrafı gibi, mutfak masrafı gibi yıl boyunca devam eden giderlerini karşılamakta güçlük çekiyor. Öyleyse iki yol var:

- Ya her zengin kendi zengin olduğu tarihi tesbit edip, ona **“BENİM ZEKAT GÜNÜM”** diyecek ve zekatını, o ayın o günü verecek, böylece yıl boyunca zenginlerden fakirlere mal akışı devam etmiş, fakir de yıl boyunca ihtiyaçlarını karşılamış olacak.

- Ya da zekat günü, zekat borcunu hesaplayan zengin, zamanın uzamasından dolayı para değer kaybetmesin, fakirin aleyhine olmasın diye hesabladığı bu zekat borcunu altın gramına çevirip, yıl boyunca fakirden izin almak şartıyla;

- a) Kirasını karşılayarak,
- b) Çocuğunun masraflarını karşılayarak,
- c) Markete gidip “her ay falanca kişinin alacağı şu kadar gıda karşılığını ben ödeyeceğim” diyerek zekatını verecek fakir de yıl boyu rahat etmiş olacak.
- d) Fakire limiti belirlenmiş bir kredi kartı verilip, o kartın borcu zengin tarafından ödenecek.

İLLA ZEKAT GÜNÜ;

DEMEK HERKESİN 80.18 GRAM ALTIN KARŞILIĞINA SAHİB OLDUĞU GÜN, O KİŞİNİN ZEKAT GÜNÜ OLACAK, ZEKATI DA O GÜNÜN YIL DÖNÜMÜNDE ÖDEYECEK VEYA ALTINA ÇEVİREREK YILA YAYIP ÖDEYECEK Kİ FAKİRLER RAHAT EDEBİLSİN.

Zekat günü tayin etmenin başka faydaları da var;

- Dinen zengin sayılan kişi mallarının değerini tesbit ederken zekat gününde “bugün elde etsem kaçta elde ederim” sorusuyla tesbit etmesine yarayacaktır. Satış fiyatı değil, alış veya maloluş fiyatı esas alınacaktır.

- Miras gibi yeni bir mal gelmişse, zekatını bu sene mi, gelecek seneye mi verecek, onun tesbitine yarayacak, ev, otomobil, hac için biriktirilen paraların

veya satılan bir gayr-ı menkulün parasının, o sene zekata dahil edilip edilmemesi de ancak zekat gününün belirlenmesiyle mümkündür. Zekatla mükellef olan bir Müslüman, miras gibi ek gelire, kiradaki gayr-ı menkulün satışı gibi ilave gelire, zekat gününden bir gün evvel sahip olmuşsa o sene zekatını verecek, bir gün sonra sahip olmuşsa gelecek senenin zekatına dahil edecektir.

ZEKAT GÜNÜMÜ BİLMİYORUM diyenler Ramazanın 15. gününü, Recebin 20. gününü, Muharrem'in 10. gününü zekat günü kabul ederlerse her sene hata etmekten kurtulurlar. İlave kazançlarda bir yıl şartı yoktur.

Malın üzerinden bir yıl geçmesi gerektiğini öğrendik ama diyelim ki 100 bin TL ile ticaret yapan bir tüccar, bu 100 binin zekatını geçen sene vermiş olsa 11 ay hiçbir iş yapamayıp son bir ayda 10 bin TL kazansa, 100 binin zekatını da tekrar verecek mi? Bir aylık kâr olan 10 binin zekatını bu yıl mı, bir yıl sonra mı verecek, yoksa bu yıl sermayesi ile beraber kârının da zekatını verecek mi?

Cevab; 110 binin zekatını verecek çünkü; üzerinden bir yıl geçmiş mal varsa her kazanılan miktarın üzerinden ayrıca birer yıl geçmesi gerekmez. Hatta kâr edemeyip zarar etse 80 bin, 60 bin TL'ye inse yine zekat verecek. Zekat verme işi malın tamamı 80.18 gram altın seviyesine ininceye kadar devam edecektir. Çünkü zekat, bir kâr vergisi değil, bir varlık vergisidir. (Buharî, Zekat 18)

Ancak toprak mahsüllerinin zekatı üzerinden bir yıl geçmesi beklenmeden hasat zamanı verilir, ticaret maksadı olmadıkça ambarda birkaç yıl kalsa bile yeniden zekatı gerekmez.

Bir kişinin 30 gram altını 50 bin TL'si 20 bin TL tutarında ticaret malı olsa

hepsini toplayarak zekatını verecek, her birinin ayrı ayrı nisab miktarına ulaşmasını beklemeyecek. Zekata tâbî olan tüm mallar toplanacaktır. Ev için, hacc için biriken paradan zekat gerekir. Evi olmayan kişinin ev için, otomobili olmayan kişinin otomobil için, hacca gitmeyen kişinin hacc için biriktirdiği paralar, bu yerlere harcanıncaya kadar zekata tâbîdir, zekatları verilecektir. Harcama zekat gününden evvel yapılmışsa zekat gerekmeyecek, sonra yapılmışsa zekatının verilmesi gerekecektir. **“Bunlar zaruri ihtiyaç değil mi neden bunlar için biriktirilen paralar zekata tâbî oluyor?”** denilirse, deriz ki;

a- Bu düşündüğü harcamaların belli bir sınırı yoktur.

b- Düşündüğü bu harcamanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği kesin değildir.

3 - Ancak bu zaruri ihtiyaçlar için biriktirilen paralar, söz veya yazılı herhangi bir pazarlık, anlaşma ile bir yöne kanalize edilmiş ise zekata tabi olmaktan çıkar.

4 - Helal olan mal zekata tabi, zekatı verilmesi gereken cinsten olması gerekir. Hangi mallardan zekat gerekmez? Altın ve gümüş cinsinden olmayan zînet eşyasından, yakut, inci, mercan gibi) (Şafî mezhebinde bütün ziynet eşyası zekat dışıdır.) 2. 3. ev, dükkan gibi kira getiren akarların mülkiyet değerlerinden, işletilen atölye, fabrika gibi işyerlerinin ve içlerindeki demirbaşlarının mülk değerlerinden, bağ bahçe tarla, sera gibi ürün getiren malların mülk değerinden, otobüs, kamyon, tır, gemi, uçak gibi insan veya eşya naklinde kullanılan malların mülk değerinden zekat vermek gerekmez. **BÜTÜN BU MALLAR GELİRLERİYLE ZEKATA TABİDİR.** Yani kişinin diğer zekata tabi mallarıyla, zekata tabi olmayan mallarının gelirleri toplandığında ne zaman 80.18 gram altın değerine ulaşırsa üzerinden bir sene geçince zekatını vermesi gerekir.

Mal varlığı bu miktarın üzerine çıkınca hepsi zekata tabi olur. Mesala 100 gram altın değerinde malı olursa 80.18'i çıkarıp üstünün değil tamamının zekatını verecektir.

Gelen kira kişinin sadece geçimini temine yetiyor da artırılan 80.18 gram altın karşılığı malı hiç olmuyorsa hiç zekat vermesi gerekmez. Ancak fazla olan ev, dükkan, tarla satılıp da paraya çevrilirse ilk gelecek zekat gününde zekata tabi olur.

Fabrikalardaki ham, yarı mamul, mamul malların zekatı verilecektir.

5 - Burada kastedilen mallar ticaret için değil gelir getirmek için elde edilip, bu maksatla elde tutulan mallardır. Eğer bir kişi ev alıp ev satıyorsa, otomobil veya kamyon-tır alıp satıyorsa, arsa alıp satıyorsa bu malların zekat günü mülk değeriyle zekatlarının verilmesi gerekir, çünkü bu durumda bunlar ticaret malıdır.

Müteahhitler binalarının değerinden zekat verecekler, onlar için binalar ticaret mallarıdır. Tamamlanmamış binalar dahi zekat günündeki değerleriyle, “bugün, bir günde mal etsem kaç mal ederim?” sorusuna cevap olan rakam üzerinden zekatlarının verilmesi gerekir.

6 - Zekat borcu tesbit edildikten sonra zekat verilecek nakit yoksa, borç, altına çevrilir (500 gr, 3 kilo gibi), ilerde ele para geçince geçmiş senelerle beraber ödenir. Bir kimse, ticaret için değil de üzerine ev yapmak üzere arsa almışsa zekat gerekmez...

Toprak Ürünlerinde Zekat

Evlerin etrafındaki küçük bahçelerden elde edilen sebze ve meyvelerin hiçbirisi zekata tabi değildir. Bunların dışında bağ, bahçe, tarla, sera gibi mallar, evet değeriyle zekata tabi değil ama ürünlerinin yaklaşık 650 kg'mı hariç diğerleri zekata tabidir. Bu topraklar ürünlerini sadece yağmur suyuyla veriyorsa zekatları 1/10 (onda bir=öşür) olarak verilir, sulaması para ile yapılıyorsa 1/20 (yirmide bir) olarak zekatları verilir. Gübre vs. gibi masraflar düşülürse geri kalanın onda biri, düşülmeden verilirse yirmide biri olarak verilir. Meyve, narenciye bu hükme tabi olduğu gibi sebze-meyve (soğan, domates, biber, çilek, muz elma, mandalina vs. de) bu hükme tâbidir.

Ticaret malı elde kalırsa her sene zekatı verilirken, Zekatı verilen toprak ürünü elde senelerce de kalsa da tekrar tekrar zekatı verilmesi gerekmez.

MUHTELİF HÜKÜMLER

1 - Ticaret maksadıyla bulundurulmayan ve ihtiyaç miktarından fazla olan ev eşyası sanat aletleri kitaplar, elbiseler, binitler, yiyecek, içecek maddeleri için zekat gerekmez. Lüzumsuz yere alınmışsa israf günahına girilmiş olur.

2 - Kişinin ilk evine, ilk arabasına borcu 60 ay, 120 ay gibi uzun süreli ise bir yıllık borç, mevcut zekata tâbi maldan düşülür geri kalanın zekatı verilir.

3 - İkinci ev, dükkan vs. gibi zekata tabi olmayan malların borçları eldeki mevcut maldan düşülmez.

4 - Bir malın zekatı kendi cinsinden verilebildiği gibi, başka cins bir mal ile de verilebilir. Kumaşın zekatı ayakkabı, altının zekatı elbise, ticaret için olan binanın zekatı para olarak verilmesi gibi.

5 - Faizle meşgul olmayan ve faiz geliri olmayan kurumların hisse senetlerini almak satmak caizdir. Bu hisse senetleri zekat günündeki piyasa değeriyle zekata tabiidir.

6 - Maaş ve ücretlerin her alınışta zekatlarını vermek gerekmez. Bir taraftan maaş alınıyor bir taraftan ev geçindiriliyor. Elimizde kalan miktar ne zaman 80.18 gram altın değerine ulaşır, bu miktarın altına düşmeden de bir seneyi tamamlarsa o zaman zekatı verilir.

7 - Maaşlının zekatında maaş miktarı önemli değildir. Bir memur veya işçi ayda 8 bin TL alır ama masrafları fazladır, hastası-ihiyarı, eğitim masrafları çoktur birikmiş parası yoktur zekat vermez, diğer bir memur veya işçi 2 bin TL maaş alır ama masrafı azdır biriktirdiği 80.18 gram altın değerine ulaşır, bir sene de geçerse zekatını verir.

8 - Madenler ve deniz ürünleri 1/5 (%20) oranında zekata tâbîdir.

C- ALAN (FAKİR)

1 - Zekat alacak kişi fakir olacak, Fakir kimdir? Ev, ev eşyası ve biniti hariç toplamda 80.18 gram altın karşılığı malı olmayan, veya 1 yıllık borcu mal varlığından düşülünce geriye bu kadar malı kalmayan insan demektir.

2 - Müslüman olması şart. Müslüman olmayan fakire zekat verilmez.

Çünkü:

a - Zekat Müslümanların zenginlerinden alınıp Müslümanların fakirlerine verilmesi gereken bir vergidir.

Müslüma olmayana niçin verilsin?

b- Müellefe-i Gulûb başlı başına bir konudur, bu kitapçığa sığmaz, Hz. Ömer (r.a.) zamanında da askıya alınmıştır.

3 - Fakirin Müslüman olması kafidir. Yani Abdestinde namazında olması, içki-sigara içmiyor olması şart değildir. Ancak bir Müslüman “ben zekatımı, abdestinde namazında olan bir fakire vermek istiyorum” derse onun bu tercihi de saygı göstermek gerekir. Fakat şu unutulmamalıdır ki; içki, kumar vs. gibi haramlardan doğan borçlar zekat parasıyla ödenmez. Verilen zekatın içkiye verilme ihtimali başka, içkiden doğan borcun zekatla ödenmesi başka bir şeydir.

4 - Fakirin bizim zekat verdiğimiz anda fakir olması yeterlidir. Belki bir gün sonra kendisine gelecek bir miras, bir bağış vs. gibi bir malla zengin olması bizim zekatımıza zarar vermez.

Zekat vereceğiz diye fakirden mal beyannamesi istememiz gerekmez ama hiç olmazsa ana hatlarıyla zekat vereceğimiz kişinin fakir olup olmadığını da araştırmamız gerekir. Çünkü araştırmadan vereceğimiz kişinin fakir olması halinde zekatımız yine geçerli olursa da ancak dinen fakir değilse zekatımız geçersiz olup, tekrar vermemiz gerekecektir. Burada fakire önemli bir görev düşmektedir.

O da kendisine, bir veya birden fazla zengin zekat verirken nisab miktarına ulaşınca fazlasını kabul etmeyip “onu da başka fakire verin” demektir.

5 - Fakire, aldığı zekata karşı herhangi bir iş yaptırılamaz, hizmet beklenemez aksi halde zekatın faydası, kısmen de olsa veren kişiye dönmüş olur. Zekat fakire sırf fakir olduğu için Cenâb-ı Allah tarafından tayin edilmiş bir haktır.

6 - Buluğa ermiş çocuklar kendi mallarıyla fakir veya zengin sayılırlar, babalarının zengin olması onları etkilemez. Bu cümleden olmak üzere üniversite öğrencilerinin kendilerine ait nisab miktarı malları yoksa onlara verilen burslar zekata sayılır.

7 - Hiçbir kimsenin sosyal hayattaki, dul, yetim, öğrenci, hoca, asker, memur, işçi gibi sıfatlarına bakılarak zekat verilip verilmeyeceği tesbit edilemez. Öyle dul, yetim, memur, işçi, öğrenci, hoca var ki, zengindir, onların zekat vermeleri gerekir, öyle bu sıfatlara sahip insanlar vardır ki fakirdir bizim onlara zekat vermemiz gerekir. **ZEKATTA TEK ÖLÇÜ FAKİR OLUP OLMAMAKTIR. ZENGİNE ZEKAT YOKTUR.**

8 - Bir fakir zekat parasıyla hacca gönderilemez. Hayır fonundan gönderilebilir.

9 - Akrabalık açısından kimlere zekat verilir/kimlere verilmez?

Meşhur kuralı vererek başlayalım; usul ve furua yani ana-baba ve onların ana-babasına, evlada ve onların da evladına (torunlara), başka bir ifadeyle **BİZ KİMLERDEN DOĞMUŞSAK ONLARA, KİMLER BİZDEN DOĞMUŞSA ONLARA** ne kadar fakir olurlarsa olsunlar zekatımızı veremeyiz. Yani zincirin üst ve alt tabakalarına zekat verilmesi caiz değildir.

Bunun dışında, FAKİR OLMAK ŞARTIYLA kardeş, bacı, amca, dayı, yeğen, teyze, hala, damat, kayınpeder, kayıinvalideye zekat vermek caizdir, yani zincirin sağ ve solundaki halkalara zekat vermek caizdir.

Evin geçimi kocanın vazifesi olmasından dolayı, dinen fakir olan kocaya, yine dinen zengin sayılan hanımının zekat vermesine izin veren müctehidler var ise de bu hoş bir zekat verme şekli değildir.

Son çıkan kanuna göre karı-koca evlilik sonrası edinilen mallarda ortak kabul edildiği de göz önüne alınınca daha da titizlik göstermek gerekir, zekat ortağa verilmiş ve zekat evin içinde dolaşmış olur. Zengin kocanın fakir hanımına zekat vermesi ise hiç caiz değildir. (Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5/339)

Damada verilen zekat ev masraflarına harcanınca, ondan kızımız veya torunlarımızın da yararlanıyor olması zekatımıza zarar vermez çünkü evin geçimini temin damadın görevidir, tasarruf da ona aittir.

عِنْدَكُمْ شَيْءٌ فَقُلْتُ لَإِلِّ مَا أُرْسَلْتُ بِهِ نَسِيْبَةً مِنْ تِلْكَ الشَّاةِ فَقَالَ هَاتِ فَقَدْ بَلَغَتْ مَحَلَّهَا.

10 - Malum Efendimiz (s.a.v.)'e zekat helal değildi, ancak Sahabeden Nuseybe (r.anhâ)'ya zekat olarak koyun verildi o da Hz.Âişe (r.anhâ)'ya bir kısmını gönderdi.

Efendimiz (s.a.v.), Hz. Âişe (r.anhâ)'ya: “Yiyecek bir şey var mı?” diye sordu. O da: “Sadece Nuseybe (r.anhâ)'nın zekattan gönderdiği bir et parçası var” dedi. Efendimiz (s.a.v.): **“Haydi getir zekat yerini bulmuştur”** dedi. (Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5/198)

Demek ki, fakir zekatı aldıktan sonra dilediği gibi tasarruf edebilir bu cümleden olmak üzere zengine, zekat alamayacak kişiye de ikramda bulunabilir.

Yine bu cümleden olmak üzere verdiğimiz zekatla fakir bizi davet edip yemek hazırlasa, ya da bize bir hediye alsa caizdir çünkü aldığı zekatı dilediği gibi tasarrufa yetkilidir.

Ancak oğlumuz evin nafakasını teminde güçlük çekiyorsa veya gelinimiz oğlumuzdan boşanmışsa, oğlumuzun vefatıyla dul kalmışsa gelinimize zekat vermemiz caizdir.

11 - Dernek, vakıf, Diyanet, Kızılar gibi kurum ve kuruluşlar aracılığıyla zekat vermek caizdir. Ancak bu kurumlar topladıkları maddi imkanları zekat, fitra, bağış diye ayrı kalemler altında toplamalı zekat ve fitra fonundan topladıklarını direk fakirin mülkiyetine aktarmalı, zekatla demirbaş almaya, sırf fakirler istifade edecek olsa bile hastane, okul gibi, bina yapımında kullanmaya kalkmamalıdır.

Bizim de verirken bu kuruluşların zekat-fitra konusuna titizlik gösterip göstermediklerini araştırmamız, hatta verirken **“FAKİRE VERİLMEK ŞARTIYLA”** diye tembih etmemiz gerekir.

12 - Yola, köprüye, çeşmeye, camiye, Türk Hava Kurumu'na zekat ve fitra vermek kesinlikle caiz değildir.

13 - Bir fakire zekatı verip, **“sen de okulumuza, kursumuza bağışla”** demek zekat vermek değil bir aldatmaca olur.

14 - Üvey anne-baba veya üvey evlatla, süt ana-babaya veya süt, evlada zekat verilebilir.

15 - Önce yakın akraba ve komşudan başlamak efdaldır; ancak bu efdallik ihtiyaçların eşit olması halindedir. Akrobamızın renkli televizyona, komşumuzun da tedaviye ihtiyacı varsa komşudan başlarız. Yakınıımızdaki koltuğa, uzaktaki (Afrika'daki)nin ekmek ve suya ihtiyacı varsa uzaktan başlamak gerekir. İhtiyacı bize iletilen fakirin kendisi nerede olursa olsun bize yakın sayılır, ihtiyacını bilemediğimiz de uzak sayılır. Bu konuda en ideal davranış da fakirlere ihtiyaç oranında hisseler ayırmak ve

her kesime bir miktar vermek olmalıdır. Yurt içini de yurt dışını da ihmal etmek doğru değildir.

16 - Vergi devlete zekat da fakire verilecektir. Birini veriyorum diye diğerinden kaçmak doğru değildir. Ancak zekat verecek kişi, şahıslara olan borcunu malından düşeceği gibi devlete olan borcunu da zekat matrahından düşecektir.

Örnek: 100 bin lirası olan zengin 2500TL zekat vermesi gerekirken, eğer devlete 10 bin TL vergi borcu varsa onu, 100 binden düşüp, 90 binin zekatı olan 2.250 TL verecektir.

17 - BİR FAKİRE NE KADAR ZEKAT VERİLEBİLİR?

Bir fakire en çok 80.18 gram altın, yani nisab miktarı zekat verilebilir. “Çok verelim de o da zengin olsun, işini kursun, bir daha zekat alma durumunda kalmasın, vs.” gibi sözleri sorumsuz insanların sözü olarak görüyorum.

Bir fakire nisab miktarı zekat verince o da dinen zengin sayılır. Henüz üzerinden bir yıl geçmediği için zekat vermesi gerekmiyor.

Hem dahi biz bir fakire sınırsız zekat vermenin yolunu açarsak herkes akrabasını zengin etmeye kalkar diğer fakirler ilaç, ameliyat, yiyecek, giyecek parası bulamamaya devam edecek demektir. Fakir de kendisine verilen zekat nisaba ulaşıncı fazlasını kabul etmemelidir.

18 - Biz fakire nisab miktarı veririz, o gider ihtiyaçlarını alarak harcama yaparsa biz hemen ve yeniden nisab miktarına kadar verebiliriz, o harcadıkça

biz yeniden verebiliriz, hatta ev alıp borçlansa ev borcunu zekatımızla ödeyebiliriz ama eline fazla miktar zekatı verip de “git ev al” diyemeyiz. Mesala; Katılım Bankası “al parayı” demiyor, “malı al ben ödeyeyim” diyor.

19 - Fakirin borcu meşru yoldan meydana gelmiş olmak, içki-kumar borcu olmamak şartıyla, fakire borcu + nisab miktarı zekat verebiliriz. Yukardaki misalle aldığı evden dolayı 50 bin TL borcu olan fakire 50 bin+80.18 gram altın değeri TL'ye kadar zekat verebiliriz, çünkü 50 bin TL onu sıfıra ulaştırır, artı nisab kadar daha, o alabilir biz de verebiliriz.

20 - Fakirin borcu kendisinden izin alınmak şartıyla ödenirse zekata sayılabilir, çünkü izin alınırsa onun adına ödenmiş olur, izin alınmadan ödenirse, zengin kendi adına ödemiş olacağı için hayır yapılmış olur, zekata sayılmaz. Bu borç şu ana kadar gerçekleşmiş borç olabileceği gibi bundan sonra gerçekleşecek borç da olabilir. Mesela “falanca markete olan borcunuzu izin verirsiniz ben karşılamak istiyorum” diyebileceğimiz gibi, “siz falan marketten her ay 500 TL'lik alışveriş yapın, müsaade de ederseniz onu ben karşılayayım” diye ileride olacak borcuna dair de izni alınabilir ve her iki harcamayı da zekatımıza sayabiliriz. Şekli ne olursa olsun, izin alırken “zekattan karşılayacağını” söylenmesi gerekmez.

21 - Zekatın iki şartı;

a) Niyet: Şöyle ki; ya zekat olarak verilecek malı diğer mallardan ayırırken yada umum malın içinden çıkarıp fakire verirken bu malın zekat olarak verildiğine kalben niyet etmek şarttır. Dil ile zekat olduğunu söylemeye gerek yoktur. Bir mal bir fakire zekata niyet edilmeksizin verilip de daha sonra

zekata sayılmak istenirse bakılır, eğer verilen şey fakirin elinde duruyorsa zekata sayılabilir, fakirin elinden çıkmışsa sayılamaz.

Bu cümleden olmak üzere bir kişi dinen zengin olan bir başkasına geri ödenmek üzere ödünç para verse veya vadeli ödenmek üzere mal satsa, borçlu kişi daha sonra fakir düşse, zekatına saymak üzere o alacağından vazgeçmesi doğru bir davranış olmaz. Çünkü ilk verirken zekatın şartı olan zekat niyeti, ve fakirlik yoktu, şu anda da mal fakirin elinde mevcut değil. Bunun sağlıklı yolu ya borçlunun ödünç bularak borcunu ödeyip, alacaklının da zekat niyetiyle ona tekrar vermesi, ya da alacaklının yeni bir parayı zekat niyetiyle verip, borçlunun da o parayla borcunu ödemesidir. Bu alıp vermeyi gereksiz görenler varsa da ben o görüşe iştirak etmiyor sağlıklı yolun tarif ettiğimiz yol olduğuna inanıyorum.

b) Temlik: Şöyle ki, zekat olarak verilen malın fakirin mülkiyetine, tasarrufuna geçirilmesi demektir. Evi kirasız vermek veya yemek yedirmek gibi, bir malın fakirin istifadesine sunulmasıyla zekat verilmiş olmaz.

Zekat olarak verilen malın bulûğa ermemiş çocukların, delilerin veli veya vasisine temlik edilmesi kafidir. (Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5/338) Taksitle, çekle, senetle, kartla zekat vermek caizdir. Taksitler ödendikçe, çek-senetler paraya dönüşünce zekat verilmiş olur. Çek, senet ve taksitle ödemede zamanın uzamasından dolayı parada değer kaybı olacaksa aradaki fark yine fakire ödenir.

Geçmiş senelere ait zekat borçları varsa ödenmesi gerektiği gibi, fakirin acil veya çok ihtiyacından dolayı gelecek senelerin zekatının da şimdiden ödenip ileriki senelerde zekata sayılması caizdir.

Hayvanların Zekati

Vereceğimiz zekat miktarları, eti, sütü, yavrusu için elde edilip elde tutulan ve 6 aydan fazla kırlarda otlayan hayvanlarla ilgilidir. Bir kişi 5 koyun alıp satıyor, 10 koyun alıp satıyor, 3-5 inek/öküz/manda alıp satıyorsa, bu o kişi için ticaret malı sayılacağı için para değerinin kırkta biriyle zekata tâbidir, adedinin kaç tane olduğuna bakılmaz.

Her ne kadar halk arasında, küçükbaşlarda kırkta bir, büyükbaşta otuzda, devebe beşte bir diye yuvarlak bilgi dolaşırsa da işin aslı şöyledir.

Koyun-keçi gibi küçükbaş hayvanlarda;

39 küçükbaşta zekat yok.

40-120 küçükbaşta 1 küçükbaş

121-200 küçükbaşta 2 küçükbaş

201-399 küçükbaşta 3 küçükbaş

400-500 küçükbaşta 4 küçükbaş

Bundan sonra her 100 küçükbaşta bir küçükbaş artırılarak verilir.

Büyükbaş hayvanlarda

1-29 sığırda zekat yok

30-40 sığırda 2 yaşında bir buzağı

40-59 sığırda 3 yaşında bir dana

60 sığırda birer yaşını bitirmiş 2 buzağı

Sonra her 30 sığırda bir buzağı, her kırk sığırda bir dana artırılarak zekat verilir. Zekat konusunda manda da sığır cinsindendir.

Develerde

- 1-4 deveye zekat yok
- 5-9 devede 1 koyun
- 10-14 devede 2 koyun
- 15-19 devede 3 koyun
- 20-24 devede 4 koyun
- 25-35 devede iki yaşında 1 dişi deve

Devamı için ilgili kitablara bakılmalı.

Önemli Not: Günümüzde maalesef zekat sadece ticaretle uğraşanlara farz imiş gibi düşünülüyor, hayvan ve toprak ürünlerinin zekatı ihmal ediliyor. Dinimiz, nakit ve ticaret mallarında 80.18 gram altın karşılığı olunca zekat istiyor, 39 koyundan, 29 büyükbaş hayvandan, 4 deveden, ihtiyaç fazlası yapılmış evlerin, atölye, fabrika gibi iş sahası oluşturacak yatırım ve bunların demirbaşlarının mülk değerinden zekat istemediği gibi, 40 koyundan 120 koyuna kadar da 1 koyun istiyor.

Bazı kişiler; “Peygamberimiz (s.a.v.) zamanında, 80.18 gram altın, 40 koyun, 30 sığır eşitti, bugün de nisabları eşitlemek lazım, fazla dairelerin değerinden de zekat vermek lazım” diyorlar. Bu “yeni bir şey söylemiş olma” fantezisinden başka bir şey değildir.

ÇÜNKÜ;

Haydi kırk koyun 80.18 gram altına eşitti diyelim, 80 koyundan niye 2 koyun istenmiyor, 120 kadar niye 1 koyun alınmaya devam ediliyor? Demek ki hayvancılığı teşvik var.

İşyeri-fabrika yatırımlarında sınır da konmamış, demek ki işyeri yatırımını teşvik var.

Fazla evlerin de değerinden zekat istenmedi. Niçin?

a - Mesken yapımını teşvik var. Zenginler ihtiyaçlarından fazla daire/ev yapmasaydı, mülkiyet ev/daire alamayan fakirler nerde oturabilecekti?

b - Eğer fazla dairelerin değerinden zekat alınsaydı mal sahibi kiraya verirken, vereceği zekatı da hesap edip ona göre kiraya verecek, mesela 480 bin TL. değerindeki dairesini bugün 1000 TL’den kiraya veriyorsa, senede 12 bin TL. zekat vereceğini düşününce 2000 TL’den kiraya verecek ki kendisine 1000 TL kalsın, ve böylece zekat kiracının cebinden çıkmış olacaktı.

**Değişim hastalığına kapılıp
her önümüze geleni değiştirmeye
kalkmadan önce mevcudun hikmetini
anlamaya çalışmayı
daha faydalı görüyorum.**

“Her malın zekatı Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından ayrı, ayrı gösterilmiştir.” (İslam Ansiklopedi İlmihali 1/433)

Nakitteki zekat, sermayeyi yatırıma/hayvancılığa zorluyor.

SADAKAYI FITIR NEDİR?

Bir de yine dinen zenginlere vacib olmak üzere sadayı fitır veya fitra dediğimiz mali bir ibadetimiz vardır.

Miktarı az olduğu için fakirlerin bile, can sadakası, sıhhat sadakası, oruçtaki eksikleri telafi sadakası diye fitra vermeleri hem bazı mezheblerin görüşü hem de iyi bir davranıştır ama Hanefi mezhebine göre sadece dinen zenginlere vacib bir ödemedir.

Fitra zenginliğinin zekat zenginliğinden üç farkı var;

1- Ev ve içindeki eşya ile binit hariç tüm mallar ediniliş ve kullanılış farklılığına bakmadan hesaba katılacak,

2 - Malın üzerinden bir sene geçmek mecburiyeti olmayıp bayramın birinci günü imsak vakti esnasında zengin sayılmak yetecektir.

3 - Önemli bir fark da zekatta kişi kendi adına ödeme yaparken fitrada hem kendi hem de buluğa ermemiş çocukları adına ödeme yapacak olmasıdır. Ödeme bayram günü imsakla vacib olur, ancak bayramdan önce verilip fakirlerin de bayram ihtiyaçlarını karşılamalarını temine katkıda bulunmak

müstehab, daha sevablıdır. Bayramdan sonraya da kalsa yine de verilecektir. Bayram günü imsak vaktinin girmesi ölçü olduğu için bayram günü imsaktan evvel doğan çocuklar için de fitra verilecek, imsaktan sonra dünyaya gelecek çocuklar, imsaktan önce vefat eden kişiler için fitra verilmesi gerekmeyecektir. Buradan hareketle hamile olan hanımların doğmamış çocukları için fitra gerekmeyecektir.

Bir kişi dinen zengin sayılan eşi ve buluğa ermiş çocuklarının, anne-babasının fitrasını vermekle yükümlü olmamakla beraber, kendi isteğiyle verse dinen geçerlidir. Onlar dinen zengin değilse zaten yükümlü değildir.

Fitrayı en düşük rakam ile ödüyor isek, dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de verilecek her bir fitrayı iki ve daha fazla fakire bölmemek, bir fakire de fitra verirken bir fitra veya bir fitranın katlarını vermektir.

Bunu biraz izah edelim. En düşük fitranın tarifi: Bir fakiri sabahlı akşamlı doyuracak miktardır. Eğer biz fitrayı en düşük miktardan veriyorsak onu da ikiye bölersek her iki fakirde doyamaz olur. Diyelim ki en düşük fitra, 2016 yılı için 15 TL idi, bir fakire 10, bir fakire 5 TL vermemiz doğru olmadığı gibi, 5 kişinin fitrası olan 75 TL den 50 TL bir fakire 25 TL bir fakire vermemiz de doğru olmaz. Çünkü 15’erden üç kişinin fitrası 45 TL eder, biz birinci fakire 50 TL verdik, demek 4. Kişinin fitrasından 5 TL verdik, onun artan 5 TL’yi de 25 TL verdiğimiz ikinci fakire vermiş olduk, bu para ile ne birinci fakir 4. gün, ne de 2. Fakir 2. Gün doyabilecek. Doğru olan 45 TL, 30 TL veya 15 TL olarak vermektir. Fitrayı yüksek fiyattan veriyorsak, bölündüğü zaman her fakire her gün için en düşük fitra rakamı isabet ediyorsa bir fitrayı da bölebiliriz. Bazıları “amaan canım bu kadar da incelemeye ne gerek var

mühim olan vermek değil mi verelim de nasıl olursa olsun Cenâb-ı Allah o hesabı bilir” diye işi hafife, basite almaya kalkabilir. Halbuki dini kurallar basite alınamaz.

Her sene Diyanet Ramazan ayı başında fitra miktarlarının en düşüğünü ilan eder. Bu ilan “herkes bu miktardan” verecek anlamında değil “bundan aşağı verilmesin” anlamındadır.

İsabetli ödeme herkesin kendi aile fertleri için bir ayda yaptıkları mutfak masrafı ve dışarıda yenen yemeklere ödenen miktarı toplayıp önce 30’a, sonra da kişi başına böldüğünde elde edeceği rakamı fitra olarak vermesi şeklinde olacaktır. Bu hesaba göre ilan edilen rakamın kimi iki katı, kimi üç katı, kimi 5 katı verecektir. Zekat gibi fitra da sadece fakirlere verilebilecek, yola, köprüye, camiye olmaz, akrabalık açısından da zekat verilemeyeceği fitra da verilmeyecektir.

Kolay anlaşılır, uygulamalı

Zekatin **Özeti**

Zenginlerin mallarında
fakirlerin belirli bir hakları vardır.

Mustafa AKGÜL

Kaynaklar

- 1- Kur'an-ı Kerîm Diyanet Meali.
- 2- Tecrid-i Sarîh Tercümesi, 5. cilt (Diyanet Tercümesi)
- 3- Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, Bilmen Yayınları, 1985.
- 4- Ali Fikri Yavuz, Açıklamalı Muamelatlı İslam İlmihali.
- 5- İslam Ansiklopedisi İlmihali, 1. cilt